

z našim življenjem. Kadar pride g. Haruzin, kateremu smo hvaležni za njegove črtice o Slovencih, zopet med nas, ga prosimo, naj se potruzi tudi h kakemu literatu, ki na Ruskem nima osebnih ali rodbinskih interesov, da mu pove kaj o slov. razmerah in o najnovejših prevodih iz ruščine, in drugič naj prepotuje vse slovenske dežele, ne samo Gorenjsko ali blejsko okolico; potem šele spozna slovenski narod. *Aškerc.*

Славянски Гласъ («Slavjanski Glas») se zove četrtletnik, ki ga je začelo letos izdajati v Sofiji bolgarsko »blagotvorniteljno društvo«. To društvo je samo ob sebi živa priča, da slovanska misel prodira tudi med Bolgari in se tudi ta slovanski narod čimdalje bolj zaveda svojega slovanstva. Saj se imajo ravno Bolgari zahvaliti za svojo rešitev izpod turškega jarma slovanski vzajemnosti, kajti brez bratovske pomoči iz Rusije bi še danes ne bili osvobojeni. Z ozirom na omenjeni zgodovinski dogodek se je osnovalo v Sofiji že pred par leti slovansko blagotvorniteljno društvo, ki ima med drugim namen, gojiti duševno vzajemnost z vsemi slovanskimi plemeni. Letos je to društvo tudi sklenilo izdajati svoj organ in sicer zato — kakor čitamo v uvodu »Slavjanskega Glasu« —: »da zapoznava Bolgaritě s slavjanstvom i da propovjedva idejata za slavjanska vzaimnost«. Plemenit program! Prvi zvezek »Slavjanskega Glasu« ima zanimivo vsebino. Bobčev piše o slovanski ideji med slovanskimi narodi; omenja Čehe, Slovake, Poljake, Ruse, Srbe in Hrvate — samo o nas Slovencih, žal, ne ve povedati ničesar, dasi živi tudi med nami ta ideja že zdavnaj. Jako dober je članek: »Slavjanje poznavat li se pomeždu si?« Conev piše rusko-bolgarske paralele. Bobčev razpravlja o razširjanju ruskega jezika na Bolgarskem. Najaktualnejši pa je članek o 25letnici osvoboditve bolgarskega naroda; ta članek je spisal Naumov. Letos je namreč ravno 25 let, kar so Rusi premagali Turka na Balkanu in pridobili Bolgarom neodvisnost. Beletristične spise so objavili v tem zvezku: Vazov, Fodorov in Hristov, znani bolgarki pesniki. *A.*

Splošni pregled

† Ivan Vrhovec, gimnazijski profesor na tukajšnji I. gimnaziji in slovenski zgodovinski pisatelj, je umrl dne 19. septembra v 50. letu svoje dobe. Vrhovec je bil porojen v Ljubljani ter je dovršil vseučiliške študije na Dunaju. Rano je bil začel priobčevati svoje spise. Njegova stroka je bila krajevna zgodovina, pred vsem zgodovina mesta ljubljanskega. Število njegovih zgodovinskih studij je jako veliko. Pisal je za »Ljubljanski Zvon«, »Slovensko Matico« in »Družbo sv. Mohorja«. Na svoje stroške je izdal l. 1886. v nemškem jeziku monografijo: »Die Hauptstadt Laibach. Culturhistorische Bilder aus Laibachs Vergangenheit«. L. 1891. je izdala Matica njegovo »Zgodovino Novega mesta«, leta 1886. pa knjigo: »Ljubljanski meščani v preteklih stoletjih« in leta 1879. »Germanstvo in njega vpliv na Slovanstvo«. Za »Družbo sv. Mohorja« je sestavil pred par leti opis »Avstralije«, Ivan Vrhovec je pisal takorekoč do zadnjega vzdihla. Zadnje dve leti, ko je hodil že ob bergljah, in naposled, ko ga je moral njegov sinček že voziti po

mestu, je še prišel pogledat včas v mestni arhiv, katerega fasciklje je imel vse v glavi, ter je še brskal in iskal gradiva za razne lokalno-zgodovinske študije, n. pr. za zgodovino ljubljanskih pokopališč, o katerih je letos še predaval. Slovenski jezik je imel Vrhovec popolnoma v oblasti ter je znal pisati jasno, zanimivo in poljudno. Če je bila snov sama na sebi pusta, jo je znal osoliti s humorjem. Učenci njegovi ga hvalijo, da je znal tudi v šoli kot profesor navdušiti poslušalce za svoj predmet. Ivan Vrhovec je bil markantna osebnost v naši popularno-znanstveni literaturi, ki jo je obogatil z dragocenimi doneski. Slovenski narod je izgubil v rajniku marljivega delavca na kulturnem polju. Časten spomin za služnemu pisatelju Ivanu Vrhovcu!

A.

Nemško učiteljišče v Ljubljani. Kaj? Ali nameravajo Nemci ustanoviti v Ljubljani svoje učiteljišče za nemške preparande in preparandinje? Tako se utegne vprašati marsikateri čitatelj. Ne! Tega ni treba, kajti nemško učiteljišče obstoji v Ljubljani že več let; to je edino učiteljišče na Kranjskem in stoji, kakor znano, na voglu Resljeve in Komenskega ceste. In da je to 96% ni slovenski večini kranjskega prebivalstva namenjeno državno učiteljišče v jedru svojem zares **nemško**, o tem naj se prepriča čitatelj iz učenega jezika, kakor kaže naslednja tabela, ki velja za moški in ženski oddelek:

Predmet	Učni jezik
Vera	Slovenski
Pedagogika	Nemški
Metodika	Nemški in slovenski
Nemščina	Nemški
Slovenščina	Slovenski
Geografija	Nemški
Zgodovina	Nemški
Matematika	Slovenski
Fizika	Nemški
Prirodopis	{ na moški strani: slovenski, \ na ženski strani: nemški (!)
Poljedelstvo (samo na moški strani)	Nemški in slovenski
Klavir	Nemški
Orgle	Nemški
Gosli	Nemški
Petje	Nemški
Risanje	Nemški
Lepopisje	Nemški
Telovadba	Nemški
Ženska ročna dela	Slovenski

Quod erat demonstrandum: Ljubljanska preparandija je torej v jedru svojem nemška šola. Kak naivnež bi sicer rekel, da je to vendar največja ironija na zdravo pamet, če se bodoči učiteljski naraščaj za deželo, v kateri je dobrih 96% Slovencev, izobražuje za svoj poklic, poučevati **slovenske** otroke,

v nemškem jeziku in le iz milosti nekoliko tudi v svoji materinščini; toda, ljuba duša, kaj ima tukaj zdrava pamet govoriti! Kdo drug bi pa rekel, da imamo v Avstriji tudi člen 19. državnih osnovnih zakonov, po katerem imamo tudi Slovenci pravico do svojih šol, toda . . . itd. In že slavni Amos Komenský, ob čigar ulici stoji — v zasmeh temu velikanu! — nemška preparandija na slovenski zemlji, je prvi naglašal, da se more mladina uspešno izobraževati samo v svojem materinem jeziku; toda kaj je Komenský tistim, ki so ustanovili ljubljansko nemško preparandijo! Ker so vedeli, da se na tej preparandiji ne bode poučevalo po zdravih pedagoških načelih, zato tudi niso postavili njegovega kipa v dolbino na poslopju, nego so namesto Komenskega postavili soho legendarne filozofinje (!) sv. Katarine, ki pa nam, žal, ni ostavila nikakih spisov . . . Pokaj bi tratili besede? Vsak daljši komentar je nepotreben. Slovenski profesorji na tej nemški preparandiji so pravi mučeniki, ker morajo s samozatajevanjem poučevati svoje slovenske poslušalce in poslušalke v tujem jeziku. Morebiti se bo, ko bo čital vrste, kakemu slovenskemu poslancu vredno zdelo, posvetiti poslej svojo pozornost **nemški preparandiji** v Ljubljani. To pa razvidi menda sedaj vsak rojak, da je lepa preparandijska palača na voglu Resljeve in Komenskega ceste ena najmočnejših trdnjav nemškega, tujega duha na Slovenskem!

To-le nemško učiteljišče v Ljubljani bi bilo tudi nekaj za gospoda Haruzina, kateremu so razni optimistni informatorji slikali veljavo slovenskega jezika na Kranjskem v najbolj rožnatih barvah! . . .

† Dr. R. Virchow, učenjak svetovnega imena, ki je lani praznoval svojo osemdesetletnico, je umrl 5. septembra v Berlinu. Ker smo ob lanskem njegovem jubileju napisali bili v našem mesečniku več o tem znamenitem možu, opozarjamo čitatelje na dotično notico na str. 793.

Stoletnica smrti Vegove. Meseca septembra je preteklo sto let, kar je bil v Nussdorfu pri Dunaju na misteriozen način usmrčen naš slavni rojak, matematik baron Juri Vega, porojen v Zagorici na Kranjskem.

† Henrik Ippolitovič Siemiradzki. Na umetniškem nebu slovanskem je zopet ugasnila zvezda prve velikosti. Dne 23. avgusta je umrl v Strzalkovu na Ruskem Poljskem poljski slikar Siemiradzki, eden največjih slikarjev sedanjih sploh. Porojen je bil l. 1843. v Pečenjegah blizu Harkova. Gimnazijo je dovršil v Harkovu in tam je vstopil tudi na vseučilišče. Izbral si je bil prirodnoznanstvo. Dovršivši vseučiliške študije, je prestopil na umetniško akademijo v Peterburgu, kjer je kmalu pokazal svoj veliki slikarski talent in je bil večkrat odlikovan. L. 1872. se je odpravil v Monakovo k tedaj slovitemu Pilotyju. Tukaj je ustvaril svoje prvo samostalno delo: »Rimska orgija«, ki mu je pridobila ime. Pravo umetniško življenje pa se začelja Siemiradzkemu šele, ko se je bil preselil v Rim. Tukaj se je naselil stalno in se popolnoma poglobil v antiko. Življenje starih Grkov in Rimljanov mu je bila sedanost, ki jo je gledal živo pred seboj. Iz tega življenja je najrajši zajemal snovi svojim nesmrtnim umotvorom. In nobeden slikar 19. stoletja ni s svojim kistom tako genialno oživil prizorov iz davno minulih dob Rima in Aten kakor Slovan Siemiradzki. Ne moremo naštevati vseh slik. Kaj pomaga samo ime, tistemu, kdor ni videl vsaj kake kopije teh umotvorov. Kateri izobraženec še ni videl n. pr. »Bakelj Nero-novih«? Nero je dal na svojem vrtu privezati na drogeve trupla živih kristjanov in kristjank, politi jih s smolo in jih zažgati. In med tem ko so gorele te žive

baklje v krasni pomladni noči, praznoval je Nero ob spremljevanju veselih godcev s svojimi priležnicami šumne orgije. Ta slika je proslavila Siemiradzkega ime po vsem svetu in najznamenitejše akademije so ga izvolile za svojega člana . . . Slikal je tudi prizore iz biblije, n. pr. »Kristus pri Marti in Mariji«, »Grešnik«, potem iz grškega življenja (»Frina«) . . . Poleg zgodovinskih žanrov se je pečal tudi s portreti ter s cerkvenimi podobami. Tukaj moram pa takoj opomniti, da so slike v velikih ruskih cerkvah sami umotvori. Kdor je videl v Peterburgu Izakijevski sabór, v Moskvi hram »Spasitelja«, zlasti pa v Kijevu Vladimirovo katedralo, ta vé, da so za te cerkve slikali pravi umetniki, kakor Siemiradzki, Vereščagin in Vasnecov . . . Siemiradzki je iskal v antičnem življenju jarkih kontrastov med sužnji in patriciji, med pagani in kristjani, med nedolžnostjo in pohotnostjo. Zato vzbujajo njegove slike najmočnejše vtiske. Površnež bi mislil, da je bil Siemiradzki pikanten slikar, kar pa je zmota. Za Antokolskim — Siemiradzki! Tako padajo drug za drugim veliki slovanski umetniki v grob. Njihovi umotvori pa živijo in pričajo na glas, da imamo tudi Slovani umetnike svetovne slave. Ni torej res, kar govorijo nevedneži, da Slovani še nimamo ničesar »svojega« pokazati svetu. Samo poznati jih je treba slovanske genije! Pojdite v galerijo Aleksandra III. v Peterburgu, v Tretjakovskega galerijo v Moskvi, v galerijo Ajvazovskega v Feodosiji, v Sukiennice v Krakovu, pojdite v Prago in v Zagreb, pa boste videli slovansko umetnost!

Aškerc.

Prebivalstvo Rusije po veri. Centralno statistični komitet v Peterburgu objavlja, kakor posnemamo iz »Ruskega Vestnika« (maj), statistiko veroizpovedb ruske države po stanju iz l. 1897. Tega leta je bilo v vsej Rusiji:

Pravoslavni	89,606.106 milijonov, ali 69·90 %
Mohamedanov	13,889.421 » » 10·83 %
Katoličanov	11,420.227 » » 8·91 %
Protestantov	6,213.237 » » 4·85 %
Izraelitov	5,189.401 » » 4·05 %
Armeno-Gregorjancev in drugih kristjanov	1,224.032 » » 0·96 %
Drugih nekristjanov	645.503 » » 0·50 %

Slavnost v Šipki. Zadnje dni meseca septembra so praznovali Bolgari in njihovi osvoboditelji Rusi v soteski Šipki na Balkanu znameniti 25letni jubilej osvoboditve bolgarskega naroda izpod turškega jarma. Ta osvoboditev, za katero je žrtvovalo svoje življenje na stotisoče Rusov, spada med najvažnejše zgodovinske dogodke 19. stoletja. Vse slovanstvo je bilo zato konec minolega meseca v duhu zbrano v Šipki. »Ljublj. Zvon« pa se je osvoboditve bratovskega naroda bolgarskega spominjal že v prvi polovici tekočega letnika s tem, da je objavljal cyklus »Rapsodije bolgarskega goslarja«, katere posvečuje avtor vsem tistim junakom, ki so se pred 25 leti borili za svobodo na Balkanu . . .

O slavnosti v Šipki sami pa priobčimo prihodnjič poseben dopis.

Corrigenda: Na str. 607. mora stati v verzu: Jutro. Svita se že zora (ne: gora). Na str. 665. pa se naj izpusti v 26. vrsti besedica in.

